

КУВАЛИ ВАМ

ЗОЗУЛІ ЛІТ БАГАТО

Минулої неділі в Гощі відкрито пам'ятник воїнам-афганцям, які загинули в тій неоголошеній війні.

(Продовження теми на 2-й стор.)

КУВАЛИ ЇМ ЗОЗУЛІ ЛІТ БАГАТО

Фоторепортаж

Воїни-афганці разом з гостями біля щойно відкритого пам'ятника своїм побратимам.

Так стрімко летять роки. Але пам'ять закарбовує все прожиті і пережиті, нерідко вертає нас в минуле. В кожного свої спомини. В них же довічно лишилися зарубки про війну, про «зеленки» і гірські перевали, про засади і супроводження колон, про втрати бойових друзів і чекання з дому звісток. Тут, на Україні, восьмидесяті наповнилися сполохом гучного дзвону і тривогами батьків за долю своїх синів. Куди занесуть незвідані путі-дороги, з якої далини виглядати свого сокола? Тільки б не Афганістан.

Я дивився на цей мармуровий пам'ятник, слухав слова ведучої Галини Черняк «Лягали хлопці десь під Файзабадом...» і на очі наверталися сльози. Афганістан пройшов і через мою душу.

...Пригадую осінь 1980-го. Ще не встигли впасти червонощокі яблука, а ми проваджали до війська брата Миколу, якому написали армійську путівку в Харкові, де він працював.

— Куди, Коля, направляють?

— В Німеччину! — почув у відповідь.

— Дав би Бог!

А під серце закрався якийсь черв'ячок сумніву, війнуло тривогою.

— Давай попросимо бабу Федору, щоб погадала, — запропонував брату.

— Та що там гадати! Єрунда... Через дві доби буду в Німеччині.

І все ж я вмовив бабу, щоб вона кинула на картах, бо прогнози гадалки справджувалися з великою точністю.

Лягли карти, велася їх розшифровка. І така вже сіро-чорна, що на душі млосно ставало.

— Довго ти будеш їха-

ти... Далеко повезуть. Важко буде, синок, ой важко. А потім ще важче. За тобою ходитиме смерть...

— Афганістан! — сказав я брату.

— Та, слухаєш...

— Ні, баба не могла помилитися.

— І ти в таке віриш?

...Перший лист, якого я чекав з хвилюванням, надійшов з далекого туркменського міста Казанджик через місяць. Брат сповіщав, що служить разом з однокласником Сашком Марчуком, за прискореною програмою прийматимуть присягу і курс — на Афганістан.

Другий лист із зворотньою адресою «п/п 89933-р» починався такими словами: «Привіт з Файзабада!». Брат з Сашком потрапили в розвідувальну роту. Баба на картах не обманула — за ними кожен день ходила смерть. Незадовго до звільнення в запас, по сигналу тривоги рота мала виїхати на бойове завдання. В таких випадках брат разом з добрим і вірним другом-розвідником Сергієм Нікулою з Чернівців сідали в одну машину, хоч кожен мав місце зовсім в іншій. Так вони і сіли разом — в третю. Але командир роти розігнав їх, наказавши:

— Кожен в свою машину!

Микола розмістився в першій. Вона пройшла нормально, а під третьою вибухнув фугас. Троє загинули, в тому числі і Сергій Нікула, кавалер ордена Бойового Червоного Прапора і трьох поранили... Ось вам і доля, викладена в картах. Брату судилося вижити...

...Отець Ігор освячував пам'ятник, співав церковний хор.

А мені знову згадало-

ся, як у квітні 1980-го епіцентром афганських подій став Бабин. З далекого Джелалабада сюди привезли Віктора Штукуна — в цинковій труні. 7 квітня під час однієї з операцій, яку проводив штурмово-десантний підрозділ, Віктор впавав, скошений кулями.

Покладаються квіти до пам'ятника воїнам-афганцям, нашим землякам, які загинули в тій війні. Моросить дощ, немов оплакує загиблих. До слова запрошується народний депутат України П.Г.Сулковський, який багато допоміг у спорудженні пам'ятника:

— Тодішній комуністичний режим, — сказав він, — відправляючи в Афганістан молодих юнаків, не думав, що відірве від родини дитину, — недосвідчену, непрофесійну, без військових навиків.

Ми повинні разом з вами вивчати історію. На нашій землі загинуло дуже багато людей, про яких ми ще не знаємо, де вони лежать. Той народ, який добре знає свою історію, не допустить в майбутньому минулих помилок і кровопролиття, яке ніколи не приносило користі нашій землі, нашій родині...

...На пам'ятнику прізвища без дат.

Пройдуть роки і мало хто знатиме, що наступне тривожне повідомлення надійшло в район з Афганістану на початку 1981-го. 31 грудня 1980 року знову ж там, у Джелалабаді, загинув Олександр Коробчук з Майкова. Він, як згадують друзі, гарно співав і грав на гітарі...

— Відкриття цього пам'ятника, — виступає заступник голови райдержадміністрації Р.Г.Мельничук, — це мірило нашої совісті, вдячності тим, хто не повернувся з Афганістану, хто поліг на полі бою. Тоді війна дихала передгрозами в кожну сім'ю. І цього ми не можемо забути, хоч і пройшло з тих пір 13 років.

Вічна пам'ять воїнам, які не повернулися до рідних домівок.

Раїса Григорівна зачитала Указ Президента України про нагородження воїнів-афганців медаллю «Захиснику Вітчизни», а також вручила їм ці нагороди, якими відзначені й ті, хто загинув у далекій країні. Посмертні медалі одержували й батьки загиблих афганців.

...5 червня 1981 року колона автомобілів під

охороною кількох БТВР здійснювала черговий марш з метою доставити продукти і боєприпаси для воїнів, які охороняли дорогу Кабул-Джелалабад. В районі кишлака Тогомунда вона потрапила в засаду. Сержант Олександр Євтушенко, ведучи вогонь з кулеметів свого БТРа, від одержаних ран помер на полі бою. 13 червня його хоронили в рідному Вільгурі...

Перед присутніми виступали Гощанський селищний голова В.А.Макотера, народний депутат України В.М.Червоний, голова районної спілки ветеранів Афганістану В.В.Заїка, який, зокрема, сказав:

— Вшанувати пам'ять наших побратимів — це не якась данина. Це наш обов'язок, обов'язок тих, хто пройшов пекло Афганістану і повернувся на рідну землю живим. Випробування вогнем і кулями там пройшли більше 120 юнаків з нашого району.

Нещодавно ми побували з Юрієм Буркальцем в сім'ї Євтушенка та інших сім'ях, щоб надати матеріальну допомогу, яку виділила СДПУ(о), і побачили, що не просто живуть батькам наших полеглих друзів. Вони, як і багато хто з нас, залишилися наодинці з суворого дійсностію.

Я б хотів сьогодні подякувати за спорудження цього пам'ятника народному депутату України Павлу Гнатовичу Сулковському. Підтримку ми одержали від голів райдержадміністрації і районної ради Юрія Благодира і Петра Зубкевича, керівника рівненської фірми «Фасад», нашого земляка Анатолія Кравчука, селищного голови Валерія Макотери, начальника райшляхдільни-

ці Миколи Чучмана, архітектора Володимира Горішнього, директора гімназії Валерія Скоцка та багатьох інших. Щире вам всім спасибі!

Зі своїми віршами афганської тематики виступили місцеві поети Микола Жакун, Ростислав Журомський, Віталій Гуляк. Для молодих — то далекий період. Для тих, хто стояв поруч зі мною, — близька дійсність, перемишана з кров'ю і солдатським потом.

...В травні 1985-го був тяжко поранений і помер Микола Дацюк з Жаврова.

...Остання страшна звістка приїшла в район в липні 1988 року. Вже при виведенні з Файзабада радянської частини загинув Віталій Климчук з Бочаниці.

Звучить салют. Він для тих, хто так і залишився навічно молодим.

Перед мікрофоном голова обласної спілки ветеранів Афганістану Микола Ражик.

— Тяжкий слід залишив для нас Афган. 105 чоловік з області не повернулися до своїх рідних живими, виконуючи солдатський обов'язок до кінця. 150 — інваліди. Після тієї війни померло 140 афганців і без батьків залишилося сиротами 250 дітей. Про це дуже важко говорити, але така суворая дійсність.

А ще приємно те, що гощанці увічнили пам'ять своїх побратимів...

Молитва за убієнних. Сльози і біль батьків, напружені обличчя колишніх афганців. Вони стримуються, але зовнішність все ж таки видає оте зрадливе хвилювання. Я попросив керівника фотогуртка районного центру дітей, юнацтва та молоді Юрія Гапон-

чука зробити кілька знімків, досить таки емоційних. Але колишній афганець, який нагороджений медаллю «За відвагу» відповів:

— Не могу! Рука не піднімається...

В бойовій обстановці йому було простіше.

...Колись вони йшли в армію, мріяли відслужити і повернутися до рідних домівок. Одним повезло. Іншим випав Афганістан. Імена нагороджені медаллю «За відвагу» — Олександра Коробчука, Віктора Штукуна, Олександра Євтушенка, Миколи Дацюка, Віталія Климчука — увічніні в мармуровій плиті пам'ятника,

що віднини стоятиме в Гощі. Тут зараз багато квітів. І хай вони завжди квітнуть, як і їхні молоді роки до Афганістану. Їм кували зозулі багато літ, але життя накувало іншу долю. Не забудьмо про це. Не забудьмо й про тих, хто пройшов вогненними дорогами Джелалабада, Кандагара, Файзабада, Герата, Кундуза, інших гарячих точок Афганістану і повернувся додому. Їм випала суворая доля. Зрозуміти їх може лише той, через чью душу пройшло слово «Афган», хто в ті роки жив у напрузі і хвилюваннях, хто чекав звітки хоч маленьку вісточку. Але й інші не повинні забувати ветеранів афганської війни, на чий грудях ордени Червоної Зірки, медалі «За відвагу», «За бойові заслуги» та інші нагороди. Вони їх заслужили чесно, в боях, до кінця виконавши солдатський обов'язок.

А ще хотів би сказати, що якщо колись випадє вам нагода потрапити в компанію афганців, то не забувайте, що третій тост вони п'ють не за любов, а за полеглих побратимів.

Євген ЛАНОВЕЦЬ.
Фото автора.

Голова районної спілки ветеранів Афганістану В'ячеслав ЗАЙКА (зліва) і голова обласної спілки ветеранів Афганістану Микола РАЖИК розмовляють з матір'ю одного з афганців.

Відзняті останні кадри, як пам'ять про минуле і сьогоднішнє. А нині бесіда Юрія ГАПОНЧУКА з Синьова з гошанцем Олександром СКРЯБІНИМ, колишнім офіцером-сапером. Обоє нагороджені медаллю "За відвагу".

"Закуримо, друзі!". Зліва направо: Олександр АВРАМЧУК, Іван ВЛАСЮК і Володимир ГУК з Бабина. Хоч служили вони в різні роки і в різних частинах, але там -- в Афганістані.

Микола Ільчук (зліва) служив в одній частині з Миколою ДАЦЮКОМ з Жаврова, який загинув, виконуючи солдатський обов'язок.